

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ*

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ¹

(Συμπλήρωμα 2ον)

Είχομεν γράφει τούς συμπληρωτέους επισκόπους Δημητριάδος κατά τὰς μεταγενεστέρας ἡμῶν ἐρεῦνας καὶ εἶχομεν ἀποστέλει τὰς συμπληρώσεις ἡμῶν εἰς τὴν «Θεολογίαν», ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1932. Ὁ Σεβ. ὁμως Μητροπολίτης Δημητριάδος Γερμανὸς ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ «Θεσσαλικά Χρονικά» (τόμ. Γ', 1933 σ. 160—163) εἴκοσι καὶ μίαν ἐκκλησιαστικὰς ἐπιγραφὰς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀγυιας. Ἐκ τῶν δημοσιευθεισῶν δὲ ἐκλ. ἐπιγραφῶν Ἀγυιας ἔχομεν τρία ὀνόματα ἐπισκόπων νέα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν εἶναι ἀμφισβητούμενον, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν συμπληροῦνται ὡς κάτωθι αἱ χρονολογίαι γνωστῶν ἐπισκόπων καὶ τὸ κυριώτερον μανθάνομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἡ ἐπαρχία Ἀγυιας, ἀνῆκουσα πρὶν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Βεσαίνης, ὡς ἐν οἰκείῳ τόπῳ θὰ ἴδωμεν, ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ὑπήγετο ἤδη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος.

1302 Ἰωσήφ. Ὁ Σεβ. Δημητριάδος Γερμανὸς γράφει ὅτι ὑπάρχει ἐκκλ. ἐπιγραφή ἐν τῷ ἡρειπωμένῳ Βυζαντινῷ ναῦ τοῦ Ἀγ. Νικολάου εἰς τὸ χωρίον Βαθύρρευμα τῆς Ἀγυιας, ἔνθα ἀναγινώσκεται ἐπιγραφή: «*Ἀνηγέρθη καὶ ἀριστορήθη..... ἀρχιερατεύοντες Δημητριάδος Ἰωσήφ, Ἰνδικτιῶνος ξς', διὰ συνδρομῆς κλπ.*» Ἀνάγει δὲ τὴν Ἰνδικτιῶνα ξς' εἰς τὸ ἔτος 1302. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μοὶ φαίνεται πιθανόν, διότι τῷ 1371 ἀναφέρεται ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης ἐν τῷ συγγίλῳ τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου συγκαταλεγομένη μεταξὺ τῶν 16 ἐπισκοπῶν τῶν ὑποκειμένων τότε εἰς τὴν Μητρόπολιν Λαρίσης (Τάσσου Νερούτσου Χριστ. Ἀθῆναι» ἐν τῷ Δελτίῳ Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρ. τόμ. Δ', σελ. 203).

Τὴν δὲ ἐπισκοπὴν Βεσαίνης, ἀγνωσμένην μέχρι τοῦδε, ἀνεύρομεν τῷ 1933 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀγυιας ἐξ ἐπιγραφῆς ἐμμέτρου Βυζαντινῆς, εὐρεθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ κομισθείσης εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀγυιας, δημοσιεύσεως δὲ ὑφ' ἡμῶν φωτογραφικῶς εἰς τὸν Ἀναμνηστικὸν Τόμον τετὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου τῷ 1933, σελ. 199—204). Ἐὰρ ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου Τόμου σ. 141.

(1) «Θεολογία» τόμ. ΙΒ', σελ. 125—129.

ἐπιγραφῇ τοῦ Βαθυρρεύματος ἀναφερόμενος ἐπίσκοπος Ἰωσήφ τῷ 1302 δέον νὰ ᾖναι ἐπίσκοπος Βεσαίνης καὶ οὐχὶ Δημητριάδος, ἀφοῦ τῷ 1371 ἐσφίζετο ἀκόμη ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης.

Ἔτι δὲ ἡ πόλις Βεσαίνη εἶναι τὸ νῦν χωρίον Δέσιανη τῆς Ἀγυῖας κατὰ παραφθορὰν γλωσσικὴν Δέσιανη ἀντὶ Βεσαίνη, τοῦτο ἀπέδειξεν ὁ σεβ. μητροπολίτης Δημητριάδος Γερμανὸς ἐν τῇ «Ὁρθοδοξία» (ἀριθ. φύλλ. 106, ἐν Ἀθήναις 15 Ὀκτωβρίου 1933), ἔνθα ἐδημοσίευσεν διατριβὴν ἐν εἴδει ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς πρὸς ἐμέ, καὶ ἐν τῇ ἀναφέρει ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας τοῦ χωρίου Δέσιανη ὑπάρχει Σύνθρονον, τοῦ ὁποίου τὴν ὑπαρξίν πρὶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ.

Ἀπὸ δὲ τῶν μέσων τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιγραφῶν τῆς ἐπαρχίας Ἀγυῖας ἐξάγεται ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης δὲν ὑφίστατο τότε καὶ ὅτι ἡ ἐπαρχία Ἀγυῖας ὑπήγετο ἔκτοτε εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος μέχρι τοῦ νῦν.

Ἐπειρὸς Φιλ. Συλλ. «Παρνασοῦ», τόμ. Γ' 1914, σελ. 284: ις') 1581—1590 Παχώμιος. Πρόσθεσις: Ἀναφέρεται τὸ 1588 ἐν τῇ ἐκκλ. ἐπιγρ. τῆς Μονῆς Ἀγ. Ἀναργύρων Ἀγυῖας: «Ἀνεστορήθη οὗτος ὁ ναὸς τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων διὰ ἐξόδων τοῦ Πανιερωτάτου καὶ ἐντυμωτάτου Παχωμίου, ζ'ης.» (=7096=1588).

Ἐπειρ. «Παρνασοῦ» τ. Γ' 1914, 284. Μετὰ τὸν ἐπίσκοπον Ἀγάπιον πρόσθεσις:

1626, Θεοκλήτος, Ἀναφέρεται ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ ναοῦ Ἀγ. Τριάδος τοῦ χωρίου Σελίτσιανης Ἀγυῖας: «Ἀνεκαινίσθη ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ θεοφιλεστάτου κυρίου Θεοκλήτου Ἀγίου Δημητριάδος ζ'ολδ=1626».

ιβ') 1639 Κάλλιστος. Πρόσθεσις: Ἀναφέρεται τῷ 1630 ἐν ἐκκλ. ἐπιγραφῇ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγ. Τριάδος τῆς Ἀγυῖας καὶ ἀρχιερατεύοντος Καλλίστου ἀρχιερέως ἐπὶ ἔτους ζ'ολη' (=ἔτει 1630). Ἐπίσης ἐν τῷ ναῷ Ἀγ. Ἀθανασίου τῆς Σελίτσιανης τῆς Ἀγυῖας τῷ 1630 καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος τῆς Σελίτσιανης τῷ 1639 (Θεσσαλικὰ Χρονικά, τόμ. Γ' 1933, σ. 160—162, ἀρ. 4, 14, 17).

Μετὰ τὸν Κάλλιστον πρόσθεσις:

1653 Γαβριὴλ Α'. Ἀναφέρεται ἐν ἐκκλ. ἐπιγραφῇ τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτήρος τῆς Ἀγυῖας: «Ἰστορήθη ἐν ἔτει σωτηρίῳ ἀχρῆ', ἀρχιερατεύοντος τοῦ Σ. ἐπισκόπου Δημητριάδος Γαβριὴλ». — (Θεσσ. Χρονικά Γ', 1933, 162, 12).

κα') 1678—1713. Ἰωαννίκιος. Ἀναφέρεται καὶ τῷ 1715 ἐν ἐκ-

κλησιαστική επιγραφή της Ἁγ. Τριάδος τῆς Ἀγυιάς (Θεσσαλ. Χρο-
νικά, Γ' 1933, 160, 3). Διορθωτέα ἡ χρονολογία ἀντὶ 1713 εἰς 1715.

κβ') 1714 Παρθένιος. Ἐφ' ὅσον τῷ 1715 ἦτο ὁ Ἰωαννίκιος, ὁ
Παρθένιος ἤκμασε μετὰ τὸ 1715. Διορθωτέα λοιπὸν ἡ χρονολογία ἀντὶ
1714 εἰς 1716;

κδ) 1723—1729 Ἰάκωβος. Ἀναφέρεται ἐν ἐκκλ. ἐπιγραφῇ τοῦ
ναοῦ τῆς Παναγίας ἐν Σελίτσιανῃ τῷ 1723 καὶ τῆς Μονῆς Ἁγ. Παν-
τελεήμονος τῆς Ἀγυιάς τῷ 1724. (Θεσσα. Χρονικά 162, 16, καὶ 18).

Ἐπειθὲς «Παρνασσού» Γ' 1914, 285:

κε') 1735—1745 Θεόκλητος. Ἀναφέρεται ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ λίθου
ἐν τῷ ἐξωκκλησίῳ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Κου-
κουράδας τῆς Ἀγυιάς τῷ 1730. Ἐπίσης ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου τοῦ
χωρίου Δέσιανης τῆς Ἀγυιάς ἐπὶ λίθου τῷ 1730, (Θεσσα. Χρονικά
τόμ. Γ' 1933, 160, 1, 2). Ἐπίσης τῷ 1749 ἐν τῷ ναῷ Ἁγίου Γεωρ-
γίου τῆς Ἀγυιάς (Θεσσα. Χρον. 161, 6). Διορθωτέα λοιπὸν ἡ χρο-
νολογία εἰς 1735—1749.

κς' 1757—1794 Γρηγόριος. Ἀναφέρεται ἐν ἐκκλησ. ἐπιγραφῇ τοῦ
Παρεκκλησίου Ἁγ. Χαλαράμπους τοῦ χωρίου Ρέτσιανης (Μεταξοχώρι)
τῆς Ἀγυιάς τῷ 1778 καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ χωρίου Καστρίου τῆς
Ἀγυιάς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου τῷ 1781 (Θεσσαλ. Χρονικά,
Γ' 1933, 162—163, 11 καὶ 21).

κζ') 1795—1822 Ἀθανάσιος. Ἀναφέρεται καὶ τῷ ἔτει 1797 ἐν
ἐκκλ. ἐπιγραφῇ τῆς Μονῆς τῆς Παναγίας τοῦ χωρίου Ρέτσιανης (Με-
ταξοχώρι) Θεσσα. Χρονικά, Γ', 1933, 161, 10).

Ἐπειθὲς «Παρνασσού» Γ' 1914, 286.

λγ) 1841—1846 Μελέτιος. Ἀναφέρεται καὶ τῷ 1842 καὶ τῷ
1843 ἐν ἐκκλ. ἐπιγραφαῖς τῆς μονῆς Καμπάνας τῆς Ἀγυιάς (Θεσσα.
Χρονικά, Γ' 1933, σ. 161, 7) καὶ ἐπὶ λίθου τοῦ Μουσείου Ἀγυιάς
τῷ 1843.

ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΒΕΣΑΙΝΗΣ

Ἐπειθὲς Φιλολογ. Συλλόγου «Παρνασσού», τόμ. ΙΑ', 1915, σελ.
204. Ἐγράψαμεν ἐκεῖ ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἀναφέρεται κατὰ τὸν Θ'.
μ. Χ. αἰῶνα ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (Σύντ. θ. καὶ ἰ. Κανόνων, Β'
482) ὑπὸ τὴν ΙΖ' τάξιν τῶν εἰς τὴν Μητρόπολιν Λαρίσης ὑποκειμένων
ἐπισκοπῶν. Κατὰ δὲ τὸν Μιχ. Le Quien ἦτο ὑπὸ τὴν ΚΔ' τάξιν τῶν
ἐπισκοπῶν τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης.

Ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης ἀναφέρεται καὶ κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα· διότι τῷ 1371 ὁ πατριάρχης Φιλόθεος μὴνὶ Σεπτεμβρίῳ ἀπέλυσε σιγγιλιῶδες γράμμα παρακελευόμενος ὅπως ὦσιν ὑποτεταγμένοι τῇ Μητροπόλει Δαρίσης δεκαᾶξ ἐπισκοπαί, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης ὑπὸ τὴν ΙΖ' τάξιν¹.

Μέχρι τοῦδε δὲν ἦτο γνωστὸν ποῦ ἔκειτο ἡ Ἐπισκοπὴ Βεσαίνης. Ἀλλὰ τῷ 1933 εὑρομεν στήλην λευκοῦ μαρμάρου, τὴν ὁποίαν μετεφέραμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀγυιάς ἐκ τινος χωρίου τῆς Ἀγυιάς, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγράφεται ἕμμετρον ἐπίγραμμα τοῦ ΙΒ'—ΙΓ' αἰῶνος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρεται: «ὅς λάχεν ἄγειν γαῖαν τὴν δε Βεσαίνης...» (στίχ. 6—8).

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς λοιπὸν ταύτης, ἣν παραθέτομεν ἐνταῦθα κατωτέρω, ἐξάγεται ὅτι ἡ πόλις Βεσαίνη καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης ἔκειτο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀγυιάς, ὡς ἐγράψαμεν ἐσχάτως ἐν τῷ Ἀναμνηστικῷ τόμῳ εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Σπ. Π. Λάμπρου (1933, σ. 199—204) ἐνθα

ἐδημοσιεύσαμεν τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην πανομοιότυπως διὰ φωτοζιγκογραφικῆς εἰκόνας.

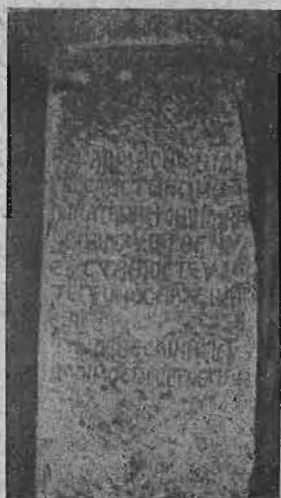
Ἡ ἕμμετρος αὕτη ἐπιγραφὴ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Καλλιπόνων ἰδρ[ῶ]τος ἀριστείησι
μογ[ή]σας; ὄν κατάμαρπον ἰηρὸν
τῆς Θεόπαιδος ὑπερθεν Εὐστάθιος
τεῦξε τέγεον, ὅς λάχεν ἄγειν γαῖαν
τὴν δε Βεσαίνης κυδάλιμος πρωτοσπαθ[ά]ριος».

Ἀφοῦ δὲ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐβεβαιώθημεν πλέον ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης ἔκειτο εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀγυιάς, ἠγνοοῦμεν ὁμῶς ποῦ ἔκειτο ἡ πόλις Βεσαίνη;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Γερμανὸς λαβὼν γνῶσιν

1. Τάσου Νερούτσου, Χριστ. Ἀθῆναι, Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογ. Ἐταιρείας, τόμ. Δ', σελ. 203.—Ν. Ι. Γιαννοπούλου, Ἐπισκ. Κατάλογοι Θεσσαλίας, Ἐπετηρίδες Φιλολ. Συλλόγου «Παρνασσού», τόμ. Γ'. 1914, σελ. 256.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΒΕΣΑΙΝΗΣ

τοῦ ἐμοῦ δημοσιεύματος περί τῆς ἐπισκοπῆς Βεσαίνης καὶ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς ἐν τῷ Ἀναμνηστ. τόμῳ Σπ. Λάμπρου, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ «Ὁρθοδοξία» (Ἀριθ. φύλλ. 106 τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1933) ὅτι ὡς εἶχεν ἰδῆ εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τοῦ χωρίου Δέσιανης τῆς Ἀγυῖας ὑπάρχει Σύνθρονον, τοῦ ὁποίου τὴν ὑπαρξιν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ. Συνεπῶς τὸ χωρίον Δέσιανη εἶναι ἡ Βυζαντινὴ πόλις Βεσαίνη, ἡ ὁποία ὡς ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Λαρίσης ἤμαζε τῷ 1371 κατὰ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν σιγίλλιον τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως Φιλοθέου.

Ὁὕτω λοιπὸν ἐλύθη τὸ ζήτημα τῆς θέσεως τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Βεσαίνης. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως ἂν ἐπὶ Τουργοκρατίας διετήρεϊτο ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης καὶ μέχρι πότε. Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιγραφῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν χωρίων ἐπαρχίας Ἀγυῖας, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Γερμανὸς εἰς τὰ Θεσσαλικά Χρονικά ἄπο τοῦ ΙΣ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἡ ἐπαρχία Ἀγυῖας ὑπήγετο καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος Γερμανὸς ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν Θεσσαλικῶν Χρονικῶν (1933, σελ. 162) δημοσιεύει τὴν ἐξῆς ἐφθαρμένην ἐπιγραφὴν (ὑπ' ἀριθ. 13) ἐκ τοῦ ἡρειπωμένου ναοῦ τοῦ Ἀγ. Νικολάου τοῦ χωρίου Βαθυρρεύματος τῆς Ἀγυῖας: «Ἀνηγέρθη καὶ ἀνιστορήθη... ἀρχιερατεύοντος Δημητριάδος Ἰωσήφ, Ἰνδικτικῶνος ΕΣ' διὰ συνδρομῆς κλπ.», τὴν ὁποίαν ἀνάγη εἰς τὸ ἔτος 1302.

Ἄλλ' ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν τὸ 1371 ἐν τῷ σιγίλλῳ τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου μεταξὺ τῶν δεκαἑξ ἐπισκοπῶν Θεσσαλίας τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν Μητρόπολιν Λαρίσης συγκαταλέγεται καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης· ἐπομένως ἡ ἐκκλησία Βεσαίνης εἶχεν ἴδιον ἐπίσκοπον τῷ 1302, καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπήγετο εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος ἡ ἐπαρχία Ἀγυῖας. Ὑποθέτομεν δὲ ἢ ὅτι εἶναι λανθασμένη ἡ χρονολογία ἢ ἄλλως πρέπει νὰ ἐξετασθῇ καλῶς ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀγ. Νικολάου ἐν Βαθυρρεύματι ἢ ὁ ἐπίσκοπος Ἰωσήφ εἶναι Βεσαίνης. Δυνάμεθα ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ θεωρήσωμεν τὸν ἐπίσκοπον Ἰωσήφ τοῦ 1302 (ἂν εἶναι ὀρθὴ ἡ χρονολογία) ὡς ἐπίσκοπον Βεσαίνης.

Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος

1. Γερμανοῦ Μητροπολίτου Δημητριάδος, Ἐκκλησιαστικαὶ ἐπιγραφαὶ τῆς ἐπαρχίας Ἀγυῖας, Θεσσαλικά Χρονικά, τόμ. Γ'. 1933, σελ. 160—163.

δημοσιευθεισῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιγραφῶν τῆς ἐπαρχίας Ἀγυαῖς φαίνεται ὅτι κατὰ τὸν ΙΣ΄ αἰῶνα δὲν υφίστατο ἡ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης καὶ εἶχε συγχωνευθῆ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος, διότι ἔν τῃ ἐκκλ. ἐπιγραφῇ τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Ἀγυαῖς Παχώμιος τῷ 1588¹, εἶναι γνωστὸς ἐπίσκοπος Δημητριάδος τῷ 1581--1590.

**Χρονολογικὸς κατάλογος τῶν ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν
Δημητριάδος.**

1) 431 Μάξιμος	23) 1653—1663 Γαβριήλ Α΄.
2) 451 Κωνσταντῖνος	24) 1663—1666 Διονύσιος Α΄.
3) 458—531 Ἀβουδάντιος	25) 1678—1688; Ἰωαννίκιος
4) 531 Προβιανὸς	26) 1688; Καλλίνικος
5) 879 Ξενοφῶν	27) 1714 Παρθένιος
6) 1100—1115 Ἰωάννης	28) 1721 Νευτάριος
7) 1215—1222 Ἀρσένιος	29) 1723—1729 Ἰάκωβος
8) 1230—1240 Νικόλαος	30) 1730—1749 Θεόκλητος Β΄
9) 1240; Νεόφυτος Α΄.	31) 1757—1780 Γρηγόριος Α΄.
10) 1272 Μιχαήλ ὁ Πανάρετος	32) 1781 Διονύσιος Β΄.
11) 1302 Ἰωσήφ; ²	33) 1795—1822 Ἀθανάσιος μητροπ.
12) 1490 Βησσαρίων ὁ ἄγιος	34) 1823—1832 Βαρθολομαῖος
13) 1542 Ἰωσήφ	35) 1836 Νεόφυτος Β΄.
14) 1558 Ἰωάσαφ Α΄.	36) 1836—1837 Ἰωσήφ Β΄.
15) 1569 Δομετιανὸς ἢ Δομένικος	37) 1837—1838 Γρηγόριος Β΄.
16) 1571 Ἰωάσαφ Β΄.	38) 1838—1841 Ματθαῖος
17); Θεόφιλος	39) 1841—1846 Μελέτιος
18) 1581—1590 Παχώμιος	40) 1846—1855 Γαβριήλ Β΄.
19) 1596 Φιλόθεος	41) 1855—1858 Γρηγόριος Γ΄.
20) 1601—1610; Ἀγάπιος	42) 1858—1870 Δωρόθεος ὁ Σχολά-
21) 1626 Θεόκλητος Α΄.	43) 1870—1907 Γρηγόριος Δ΄. [ριος
22) 1630—1639 Κάλλιστος	44) 1907 καὶ ἐξῆς Γερμανὸς ὁ νῦν.

1. Θεσσαλικὰ Χρονικά, τόμ. Γ' 1933, σελ. 160, ἀρ. #.

2. Ὁ Ἰωσήφ οὗτος τῷ 1302 ἀναφερόμενος ἐν ἐπιγραφῇ τῆς ἡρειπωμένης Βυζαντι. Ἐκκλησίας τοῦ χωρ. Βαθυρρεύματος Ἀγυαῖς θὰ ἦναι ἀναμφισβήτως Ἐπίσκοπος Βεσαίνης ἢ Βεσσαίνης.

Δ'.—ΘΑΥΜΑΚΟΥ¹

Ἐπειρο. τόμ. Γ', σ. 294.—δ') 1556. Ἰωάσαφ. Πρόσθεσις: Ἐπογράφεται τῷ 1542 ἐν πατριαρχικῷ καὶ συνοδικῷ γράμματι ἐπὶ πατριάρχου Ἰερειμοῦ, δι' οὗ ἐπανιδρύθη ἡ ἐπισκοπὴ Γαρδικίου (Ἰερός Σύνοδος, 1916, ἀρ. 279, σ. 15). Ἄρα πρὸ τοῦ 1542 ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάσαφ καὶ διετέλεσε τοιοῦτος ἕως μετὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν σημειούμενον ἔτος 1556.

Αὐτόθι. ζ') 1640.—Ζαχαρίας. Ἀναφέρεται ἐν τῷ κώδικι τῆς μητρ. Λαρίσης καὶ τῷ 1648.

Προσθετοί; 1659—Γαβριήλ ἀπέθανε.

1659—Συμεὼν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1663.

1663—Ἰωάσαφ ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον.

1683—Παλάτιος μετετέθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Λιτίτζης.

1683—Ἀνθίμος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, παραιτηθεὶς τῷ 1686.

1690—Ἀρσένιος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, παραιτηθεὶς τῷ 1692.

1694—Σεραφεῖμ ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον.

ζ') 1710.—Ἀρσένιος, οὗ μνημονεύομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς. Κατὰ δὲ τὸν κώδικα ἀπεβίωσε τῷ 1711 (Ἰερός Σύνοδος, 1917, ἀριθ. 283, σ. 10).

Αὐτόθι σ. 295.—1711—Ζωσιμᾶς, ἀποθανὼν τῷ 1715.

1715—Δεόντιος, ἀποθανὼν τῷ 1717.

» θ' 1717—Ζωσιμᾶς, οὗ μνημονεύομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς τῷ 1719. Ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1717 καὶ ἀπέθανε τῷ 1727.

Πρόσθεσις: 1727—Διονύσιος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον.

ι') 1763—1773.—Σεραφεῖμ, οὗ μνημονεύομεν. Διορθωτέον τὸ ἔτος 1767 εἰς 1783, ὅτε παρητήθη.

Πρόσθεσις: 1773—1777.—Κύριλλος, ἀποθανὼν τῷ 1777.

Ἐπει. Γ', 295.—Πρόσθεσις: 1777—Εὐγένιος, ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον.

ια') 1784—1789.—Ἰάκωβος Β', οὗ μνημονεύομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς. Πρόσθεσις: Διετέλεσε μέχρι τοῦ ἔτους 1802, ὅτε ἀπέθανε. Διορθωτέον λοιπὸν τὸ ἔτος τῆς ἀρχιερατείας του 1784—1802.

ιβ') 1802.—Ἀθανάσιος, οὗ μνημονεύομεν τῷ 1810. Διορθωτέα ἡ

1. Προσθήκη εἰς τοὺς Ἐπισκ. Καταλ. Θεσσαλίας, Ἐπειροίς Φιλ. Συλλ. «Παρνασσός», τόμ. Ι, 1914, σελ. 294 καὶ ἐξῆς.

χρονολογία: 1802 ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον. Ἐν τῷ 1810 ἦν ἐπίσκοπος· διότι τῷ 1820 ὁ ἐπόμενος ἐπίσκοπος Ζαχαρίας παρητήθη.

ιγ') 1815; Ζαχαρίας, οὗ μνημονεύομεν. Κατὰ τὸν κώδικα τῷ 1820 παρητήθη. Πότε ἔτι ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον; Ἐδελφον. Τῷ 1815 ἦν ἐνεργεῖα ἐπίσκοπος.

Πρόσθετες: 1844.—Ἰωακείμ Ζητουνοῦ, ἀναφέρομεν ἐκεῖ ἐκ τῶν πηγῶν ὅτι ἐπετρόπευε τοῦ θρόνου Θαυμακοῦ. Ἄλλ' ἐκ τοῦ κώδικος ἐξάγεται ὅτι τὸ 1820 ἀνήλθεν ὁ Κύριλλος εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1854. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ θὰ συνέβη παραίτησις τις αὐτοῦ ἢ ἄλλως. Διορθωτέα λοιπὸν ἢ ἀπὸ τοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη παραληφθεῖσα ὑφ' ἡμῶν χρονολογία 1848—1854, εἰς:

ιε') 1820—1854.—Κύριλλος, ἀποθανὼν τῷ 1854.

ις') 1854—1867.—Νικηφόρος: Πρόσθετες: ἀποθανὼν τῷ 1857. Διορθωτέα ἢ χρονολογία εἰς 1854—1857.

ιζ') 1867. Χρῦσανθος. Πρόσθετες: ἀποθανὼν τῷ 1867· ἄρα προὔπῃρχεν.

Πρόσθετες. 1867—1877—Χρῦσανθος, ἕτερος οὗτος, ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1877.

Ε'. ΤΡΙΚΚΗΣ ¹

Ἐπετηρ. Γ', σ. 297. Πρόσθετες:

Ἐν τῇ προτασσομένη εἰσαγωγῇ περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Τρίκκης μετὰ τὰς λέξεις: «ὡς ἐφεξῆς θὰ ἴδωμεν»:

Πρόσθετες: Ἐν τῷ κώδικι τῆς μητροπόλεως Λαρίσης ἐν φύλλῳ 113α καὶ ἐν τῷ τῆς ἐπισκοπῆς Τρίκκης ἐν φύλλῳ 88α καταχωρίζεται γράμμα τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεοφύτου ἐν ἔτει 1739, δι' οὗ ἐπανιδρύθη ἢ ἐπὶ 200 περίπου ἔτη καταργηθεῖσα ἐπισκοπὴ Τρίκκης. Διότι ἐν τῷ πατριαρχικῷ τούτῳ γράμματι ἀναφέρεται ὅτι ἐνεφανίσθη ἐν τῷ πατριαρχείῳ καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ γράμμα ἐκκλησιαστικῶν ἐν μεμβράναις «ὅπερ πρὸ χρόνων μὲν διακοσίῳ συνετελέσθη ἐν τῇ μητροπόλει Λαρίσης ἐπὶ ἡμερῶν τοῦ ἀρχιερατεύοντος ἐν αὐτῇ Νεοφύτου, παρέχει δὲ ἄδειαν ἐκείνῳ χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον Γαρδικίου καὶ ἐξονομάζει δητῶς τὴν ἐπισκοπὴν Τρικκάλων κλπ.

Νεόφυτος λοιπὸν τότε ἦν ὁ Α', ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος, καθ' ὃ ἀναφέρομεν ἐν τοῖς ἐπισκοπικοῖς καταλόγοις Λαρίσης, τῷ 1541,

1. Προσθήκη εἰς τοὺς Ἐπισκ. Καταλ. Θεσσαλίας, Ἐπετηρ. Φιλ. Σουλ. «Παρνασσῶ» τόμ. Γ', 1914, σελ. 297 καὶ ἐξ.

ὅτε ἐσφίξετο ἡ ἐπισκοπὴ Τρίκκης. Κατὰ τὸ γράμμα ὁμοῦ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ἡ ἐπισκοπὴ ἐπὶ 200 περίπου ἔτη εἶχε καταργηθῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΓ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἡ Λάρισα εἶχε ἐρημωθῆ: «διὰ τε τῆς αἰχμαλωσίαν καὶ τὸν τῆς δουλείας (τῶν Τούρκων) ζυγὸν» καὶ εἶχε στερηθῆ χριστιανῶν, ὁ δὲ Τυρνάβος ἦν ἀκόμη εὐτελεῖς χωρίον, οἱ μητροπολίται Λαρίσης μὴ ἔχοντες ἐν αὐτῷ κατοικίαν ἀρμόζουσαν, «ἀνέλαβον καὶ ἰδιοποιήσαντο συνοδικῆ ἀποφάσει τὴν ἐπισκοπὴν ταύτην Τρίκκης ὁμοῦ μετὰ τοῦ Γαρθικίου καὶ ἤνωσαν τῇ ἐαυτῶν μητροπόλει καὶ ἔκτοτε μετηνέχθη ἡ Τρίκκη καὶ ἐτιμήθη εἰς Μητροπόλιν διὰ τῆς κατοικήσεως, ὡς εἴρηται, χρείαν τῶν τότε ἀρχιερατευόντων, καὶ ἐπειδὴ ἡ χρεία αὕτη πέπανται καὶ παρήλθει, ἅτε τοῦ μητροπολίτου Λαρίσης οἰκήσεων εὐποροῦντος ἔν τε τῇ Λαρίσῃ καὶ Τυρνάβῳ, οὐδὲν τὸ κωλῶδον ἐπανελεῖν τὴν Τρίκκην εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἐπισκοπικὴν τάξιν».

Ἡ ἀνασύστασις λοιπὸν τῆς ἐπισκοπῆς ὀφείλεται καὶ εἰς λόγους οἰκονομικούς, ὡς ἐκτίθεται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἐγγράφῳ, διότι τὰ χρέη τῆς μητροπόλεως Λαρίσης ἦσαν ὑπέρογκα, ὥστε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μητροπολίτου Ἰακώβου ἕνεκα τοῦ δυσθαστάκτου βάρους τῶν χρεῶν ἐδέησεν ἵνα οἱ χριστιανοὶ Λαρίσης, Τυρνάβου καὶ Τρίκκης κοινῇ βουλή καὶ ὁμοφώνῳ γνώμῃ συσκεψάμενοι ἔκριναν εὐλογον ἵνα ἐπανδρουθῆ ἡ ἐπισκοπὴ Τρίκκης τῷ 1739 καὶ ἀναλάβῃ μέρος τοῦ χρέους¹.

Κατὰ ταῦτα δὲ πῶς συμβαίνει νὰ μεσολαβῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἐπίσης μεμαρτυρημένοι ἐπίσκοποι Τρίκκης: 1601 Διονύσιος ὁ Σκυλόσοφος, — 1619 Κωνσταντῖνος Β', ὁ Ἐνάργετος' — 1654 Παΐσιος, — 1702—1750 Κωνστάντιος Α', (Πρβλ. Ἐπισκ. Κατάλ. Θεσσαλίας, ἐν Ἐπειῳ. Φιλ. Συλλ. «Παρνασοῦ», τόμ. Ι, 1914, σ. 298—301).

Ἐπειῳ. Γ', σ. 302. κδ') 1895—; Προκόπιος Β',

Ἐπειῳ. Γ', σ. 301. ι') 1739—1764. — Κωνστάντιος Α', Πρόσθεσις: ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1764. Τοῦτον ἀναφέρομεν ὑπὸ χρονολογίαν 1702—1750 κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγάς. Διορθώτεος λοιπὸν ὁ χρόνος εἰς: 1739—1764. Εἶναι ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος μετὰ τὴν ἀνασύστασιν τῆς ἐπισκοπῆς. Ἐν τῷ κώδικι τῆς ἐπισκοπῆς Τρίκκης ἐν φύλ. 88α φέρεται ὑπόμνημα ὑπογραφομένον παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ «κανονικῆ ψήφῳ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Λαρίσης κύρ Ἰακώβου τῆ Γ'. Μαῖο· ἀψλθ' ὑπὸ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δημητριάδος κύρ Θεοκλήτου, συλλειτουργούντων

1. Ἰερόσ Σύνδ. σ. μ. ο. σ. 1917, 284, σ. 11.

τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τοῦ τε Γαρδικίου κὺρ Μελετίου καὶ τοῦ Ραδοσιδίου κὺρ Ἀνανίου ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλεῖου τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης. Ὁ Ταπεινὸς ἐπίσκοπος Τρίκκης Κωνστάντιος» («Ἱερὸς Σύνδεσμος 1917, ἀρ. φ. 285, σελ. 12—13).

Τῷ 1749 ἐν τόμῳ Γ' σελ. 6' τῆς «Ὀδοῦ Μαθηματικῆς», ἦτοι «σειρᾶς θαυμάσιον προΐουσης, περιεκτικῆς τῶν κατ' εἶδος κυριωτέρων τῆς μαθηματικῆς πραγμάτων» τοῦ Μπαλάνου Βασιλοπούλου (Ἐνετίγισι αψμθ' εἰς 4ον) ὑπογράφεται ὡς συνδρομητῆς ὁ ἐπίσκοπος Τρίκκης Κωνστάντιος.

ια.) 1770.—Κωνστάντιος Β'. Πρόσθεσι: Ἐκ τῶν πράξεων δὲν εἶναι γνωστὸς οὗτος, καθ' ὅσον εὐθὺς τῷ 1764 ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ Ἀμβρόσιος. Συνεπῶς ἡ χρονολογία 1770 ἐλέγχεται πλημμελῆς καὶ δέον νὰ ἐξαλειφθῇ ὁ Κωνστάντιος Β'.

ιβ.) 1793—1809.—Ἀμβρόσιος, οὗ μνημονεύομεν κατὰ τὰς ἐν Ἐπετηρ. «Παρνασσῶ» τ. 1. . . πηγᾶς. Ἄλλ' ἐκ τῶν πράξεων ἐξάγεται ὅτι ἐχειροτονήθη καὶ ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1764, παραιτηθεὶς τῷ 1796. Συνεπῶς ὁ χρόνος τῆς ἀρχιερατείας του εἶναι ἀπὸ τοῦ 1764—1796. Τὸ δὲ ἔτος 1793, ὕπερ ἀναφερόμεν, εἶναι παρεμπίπτον. Τὸ δὲ 1809 ἐξαλειπτέον. Τῷ δὲ ἔτει 1770 ἀναγράφεται ἐπὶ παλαιοῦ ἀντιμυσίου, ἀνευρεθέντος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φαναρίου—Φαρσάλων καὶ Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιήλ.—

Πρόσθεσι: 1798.—Καλλίνικος, ὑπογραφόμενος ἐν πατριαρχικῷ καὶ συνοδικῷ γράμματι περὶ τῆς Μονῆς τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου, τῆς ἐπονομαζομένης Βερνικοβιτίσσης, τοῦ χωρίου Δαδίου ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Λοιδωρικίου (Ἱερ. Σύνδεσμος 1917, ἀριθ. φ. 280, σελ. 9—12).

ιγ.) 1810—1816.—Γαβριήλ, Τρικκαῖος. Κατὰ τὰς πράξεις ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1796, ἀπεβίωσε δὲ τῷ 1816. Τὸ ἔτος 1810 εἶναι παρεμπίπτον. Διορθωτέος ὁ χρόνος εἰς 1796—1816.

ιδ.) 1821 Διονύσιος Β' ἀναφερόμενος μετὰ τὸν Ἀνθιμῶν ἄλλ' ἐκ τῶν πράξεων δὲν φαίνεται οὗτος, ὑπάρχοντος ἐν αὐταῖς χρονολογικοῦ χάσματος.

ιε.) 1835—1849.—Κύριλλος Β', ὃν ἀναφερόμεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγᾶς. Κατὰ δὲ τὰς πράξεις ἀπέθανε τῷ 1842. Ἄρα Κύριλλος Β' ταυτιστέος Κυρίλλῳ τῷ Α'.

ιζ.) 1842—1849. Ἰωσήφ.—Πρόσθεσι: «Ἐπαύθη τῷ 1849 κατὰ τὰς πράξεις».

Σ'. ΛΙΤΖΑΣ ΚΑΙ ΑΓΡΑΦΩΝ¹

Ἐν τοῖς ἡμετέροις Ἐπισκοπικοῖς Καταλόγοις Θεσσαλίας (Ἐπετηρ. «Παρνασσού» τόμ. Γ', 1914, σελ. 303 καὶ ἔ.) ἐν τῷ περὶ τῆς ἀνω ἐπισκοπῆς κεφαλαίῳ προσεθέσαμεν τὸν τίτλον: Ἐπισκοπὴ Λιτῆς καὶ Ρενδίνης ἢ Λιτῆς καὶ Ἀγραφῶν. Ὁ δὲ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνδρέας Τριανταφύλλου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 273 φύλλῳ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1916 ἔγραψεν ὅτι ὁμοίᾳ ἐπισκοπῇ Λιτῆς καὶ Ρενδίνης ἦτο ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης. Εἰς ταῦτα ἀπηντήσαμεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 278 φύλλῳ τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1916 τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 289 τῆς 15 Μαΐου 1917 φύλλῳ τοῦ αὐτοῦ Περιοδικοῦ διασαφηνίσαντες τὰ ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀνδρέου Τριανταφύλλου γραφέντα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 281 φύλλῳ τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ.

Κατὰ ταῦτα ἄλλη ἦτο ἡ ἐπισκοπὴ Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλη ὁμώνυμος ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπὸ τὸν Λαρίσης· διότι ὁ Παν. Ἀραβαντινὸς ἐν τῇ χρονογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου (τόμ. Β', σ. 93) γράφει: «Λιτζᾶ, ἥτις καὶ Λιτὴ ἑλληνικώτερον.—Πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα καὶ θρόνον ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Λαρίσης, ὅστις προσηγορεύετο Λιτῆς καὶ Ρενδίνης κατὰ τὴν 15^{ην} ἑκατονταετηρίδα, καὶ μετὰ ταῦτα Λιτζᾶς καὶ Ἀγραφῶν».

Ἄλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις παλαιοῖς καὶ σπανίοις βιβλίοις φέρεται ὁ πρῶτος τίτλος. Ἐν Ἀγραφοῖς δὲ (Πινδικῇ χώρᾳ) ὑπάρχει ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις Ῥενδίνα κειμένη ὑπὸ τὸ ὄρος Ἄγ. Ἡλίας, ἀπέχουσα δὲ 15 χιλιόμετρα ἀπὸ Κλεισοῦ καὶ μεταξὺ τοῦ Κλεισοῦ καὶ τῆς Ῥενδίνης κεῖται ὁ Φουριᾶς μεγάλη κωμόπολις καὶ εἰς ἀπόστασιν 15 χιλιομέτρων ἀπὸ Κλεισοῦ κεῖται ἡ κωμόπολις Ἀγραφα.

Φαίνεται λοιπὸν πιθανὸν ὅτι πρὶν ἢ ἡ ἐπισκοπὴ ὀνομασθῇ Λιτζᾶς καὶ Ἀγραφῶν θὰ ἐκλήθη ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον Λιτῆς καὶ Ρενδίνης ἴσως ἐπὶ Βυζαντινῶν. Λιτὴ δὲ θὰ μετωνομάσθῃ ἢ τότε Λιτζᾶ, ἥτις ὡς κωμόπολις σφισομένη καὶ νῦν καλεῖται Κλιτζοῦ. Τὸ γράμμα δὲ Κ προσετέθη βραδύτερον κατὰ παραφθοράν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐν Ἀγραφοῖς ἐπισκοπὴ Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης ἦτο ὁμώνυμος τῇ μακεδονικῇ, πρῶτως, πατριαρχικῇ ἴσως ἐπιταγῇ θὰ μετωνομάσθῃ ἐκ τοῦ καθ' αὐτὸ ὀνόματος τῆς ἑδρας Λιτζᾶς καὶ ἀντὶ Ῥενδίνης θὰ συμπεριέλαβε τὴν ἑτέραν κωμόπολιν Ἀγραφα, ἐκπροσωποῦσαν καὶ τὴν ὄλην ὁμώνυμον

1. Προσθήκη εἰς τοὺς Ἐπισκ. Καταλ. Θεσσαλίας, Ἐπετηρὶς Φιλ. Σουλ. «Παρνασσού» τόμ. Γ', σελ. 303 καὶ ἔξης.

ἐπαρχίαν Ἀγραφα, καὶ οὕτω προσετέθη ὁ δεύτερος τίτλος Ἀγραφῶν ὡς περιεκτικώτερος.

Ἐκ τῆς Κλιτζοῦς κατήγето Διονύσιος ὁ Ἀγιορείτης, ἀφιερῶσας ἔμμετρον ἐπίγραμμα ἐν ἀρχαίᾳ φράσει τῇ Θεοτόκῃ τῆς μονῆς Προυσοῦ¹.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὡς ἔδρα τῆς ἐπισκοπῆς Λιτζᾶς καὶ Ἀγραφῶν θραδύτερον ὠρίσθη τὸ Καρπενήσιον, ὡς μεγαλειτέρα κωμόπολις, ἰδίως ἀρχομένου τοῦ ΙΘ' αἰῶνος· διότι ὁ ἐπίσκοπος Λωσίθεος ἐν Καρπενήσιῳ ἐδρεύων ὑπογράφεται, ἀρχομένης τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἐν πιστοποιητικῷ περὶ τῆς θαυματουργοῦ ταύτης εἰκόνας (1812 Μαρτίου 4)².

Ὁ δὲ Μανουὴλ Ι. Γεδεῶν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τοῦ ἐν Κων)πόλει Οἴκουμ. Πατριαρχείου (1910, ἀρ. φύλ. 19, σ. 148) γράφει: «Τῶν ἀποσπασθειῶν ἐπισκοπῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐπίσημός τις ἦν Λιτζᾶς καὶ Ἀγραφῶν, ἧς ἦν πρωτεύουσα τὸ Καρπενήσιον, ὡς ἐν παλαιῷ καὶ σπανίῳ βιβλίῳ ἀναμνῶσκα».

Ἐπει. Γ', 1914, σ. 304. Πρόσθεσ: 1542.—Ἰωακείμ, ὑπογραφόμενος ἐν ἐκκλ. καὶ συνοδικῇ πράξει περὶ ἀνασυστάσεως τῆς ἐπισκοπῆς Γαρδικίου ἐν ἔτει 1542 ἐπὶ μητροπολίτου Λαρίσης Νεοφύτου («ἐν ἔτει ζν'») ἐν μεμβράνῃ ἀποκειμένη ἐν τῇ μονῇ Δουσίκου, ἀντιγραφείσῃ δὲ ἐν τοῖς κώδιξι Λαρίσης ἐν φ. 1226 καὶ Τρίκκης ἐν φ. 122α τῷ 1734 ἐν ἐντολῇ τοῦ Λαρίσης Ἰακώβου.

Πρόσθ. 1647.—Γρηγόριος, παραιτηθεὶς.

» 1647.—Ἀνθίμος, παραιτηθεὶς τῷ 1659.

» 1659.—Ἰάκωβος, ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον. Ἀναφέρομεν δὲ τοῦτον τῷ 1688 κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς. Ἀλλὰ τῷ:

δ') 1680.—Ταράσιος, ὃν ἀναφέρομεν, ὃν δὲ σιωπᾷ ὁ κώδιξ.

Πρόσθ. 1690—Λαμασκηνός, καθαιρεθεὶς.

ς' 1690.—Γρηγόριος Α', ὃν ἀναφέρομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς Ἀπέθανε δὲ τῷ 1693.

ζ') 1693—1730—Διονύσιος Α', ὃν ἀναφέρομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς κατὰ τὰ ἔτη 1706—1720, ἅτινα εἶναι παρεμπύπτοντα. Διορθωτέος λοιπὸν ὁ χρόνος εἰς: 1693—1730.

Πρόσθεσ: 1730.—Διονύσιος Β' ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, παραιτηθεὶς τῷ 1739.

1. Ἰερὰ Διήγησις περὶ τῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου Μονῆς Προυσοῦ, ἐκδ. γ' ἐν Λαμῖα 1869, σελ. 7.

2. Α ὁ τ ὁ θ ι σελ. 5 Παράθ. καὶ σελ. 15—16, ἔνθα τὸ Καρπενήσιον φέρεται ὡς ἔδρα τοῦ Λιτζᾶς καὶ Ἀγραφῶν, ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει γενομένη τῷ 1812.

Ἔπετ. Γ', σ. 305, η') 1708. *Κωνσταντῖνος Μυτιληναῖος*, ὄν ἀναφερόμεν μεμαρτυρημένως. Περὶ τούτου ὁ κώδιξ σιωπᾷ.

θ') 1721.—*Ἰωσήφ Β'*, οὗ μέμνηται ὁ Le Quien, μὴ ἀναφερόμενος ὅμως ἐν τῷ κώδικι.

ι') 1748.—*Κωνσταντῖνος*, οὗ μνημονεύομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς, ὄν ὅμως ὁ κώδιξ ἀναφέρει *Κωνσταντίον*, ἀνεληθόντα εἰς τὸν θρόνον τῷ 1739 καὶ διατελέσαντα ἐπίσκοπον μέχρι τοῦ 1749. Διορθωτέος ὁ χρόνος εἰς: 1739—1749. Τὸ δὲ ἔτος 1748 εἶνε παρεμπίπτον.

ια') 1749—1766.—*Νεκτάριος*, χρονολογικῶς συμφωνεῖ ὁ κώδιξ. Πρόσθεσις: Ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Π. Ἀραβαντινοῦ ἐν τῇ *Χρονογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου* (τόμ. Β', σ. 98). Τῷ 1749 ὁ *Νεκτάριος* υπογράφεται ὡς συνδρομητῆς ἐν τῷ βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ: «Ὁδὸς μαθηματικῆ, ἤτοι σειρὰ βαθμηδὸν προΐουσα περιεκτικῆ τῶν κατ' εἶδος κυριωτέρων τῆς μαθηματικῆς πραγμάτων, ὑπὸ Μπαλάνου Βασιλοπούλου (Ἐνετίησι, αψμθ', εἰς 4ον): «† ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Λιτσᾶς καὶ Ἀγράφων *Νεκτάριος*» (κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Περικλ. Ζερλέντου, ἐκ Σύρου).

ιβ') 1766—1793.—*Διονύσιος Γ'*, παραιτηθεὶς τῷ 1793. Ὁ κώδιξ συμφωνεῖ τῇ ἡμετέρᾳ χρονολογίᾳ.

ιγ') 1793.—*Δωσίδεος* ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον. Ἡ ἡμετέρα ἐκεῖ χρονολογία 1797, εἶναι παρεμπίπτουσα.

ιδ') 1789; *Ἰάκωβος Β'*, ἀναφερόμενος ὑπὸ τε τοῦ Ἀραβαντινοῦ (*Χρονογρ. Ἡπείρου*, Β', σ. 98) καὶ ἐν ἐκκλησιαστικῇ ἐπιγραφῇ Ῥενδίνης τῶν Ἀγράφων, δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ Δανιὴλ Quinn (*Ἀρμονία Μπάρτ*, τόμ. Γ', σ. 62, ἀρ. 24) Δὲν συμβιβάζεται ὅμως χρονολογικῶς μετὰ τοῦ κώδικος.

Πρόσθεσις: 1812.—*Δωσίδεος* ὁ τελευταῖος ἐπίσκοπος τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, ἀποσπασθεὶς μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἐκ τῆς μητροπόλεως Λαρίσης καὶ προστεθείσης εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον. Ἀναφέρεται ἐν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ «*Ἰερὰ Διήγησις περὶ τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου τῆς μονῆς Προουσσῶ ἔν τῃ α' ἐκδόσει τοῦ 1812 καὶ τῇ γ'. ἐκδόσει γενομένη ἐν Λαμίᾳ τῷ 1869* ὑπογράφόμενος ἐν πιστοποιητικῷ περὶ τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῷ 1812 Μαρτίου 4.

Ζ'.—ΖΗΤΟΥΝΙΟΝ¹

Ἐπειρο. Γ', σ. 310.—Πρόσθεσις: 1542.—Ἀχιλλεῖος, ὑπογραφόμενος ἐν ἐκκλησιαστικῇ πράξει ἐπὶ μητροπολίτου Λαρίσης Νεοφύτου (Ἱερ. Σύνδ., 1916, ἀρ. 279)

1647.—Ἰωάσαφ, παρητήθη.

1647.—Γρηγόριος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ ἔτει 1659.
 ια') 1659—1674 Νεόφυτος, οὗ μνημονεύομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς ὑπ' ἀριθ. ια' καὶ ἔτος 1665, ἕπερ εἶναι παρεμπύπτον. Ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1659, παραιτηθεὶς τῷ 1674.

Πρόσθεσις: 1674.—Μελέτιος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, καθαιρεθεὶς τῷ 1689.

1689.—Ἱερεμίας, ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, παραιτηθεὶς τῷ 1692.

1692.—Φιλόθεος Β' ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1710.

1710.—Νικηφόρος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, μετακληθεὶς τῷ 1716 εἰς τὴν μητρόπολιν Λακεδαιμόνος.

ιβ') 1716.—Ἰωαννίκιος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ὃν ἀναφερόμεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς ἀχρονολογήτως, ἀποθανὼν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει 1716.

Ἐπει. Γ', σ. 311. 1716.—Γεράσιμος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1719.

1719.—Ἀθανάσιος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1720.

ιδ') 1720—1752.—Ἀνθιμος, ὃν ἀναφερόμεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς κατὰ τὰ συμπύπτοντα ἔτη 1721, 1739, 1743 καὶ 1752. Κατὰ τὸν κώδικα ὁ χρόνος τῆς ἀρχιερατείας του ὑπῆρξε μακρὸς, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1720—1752. Δὲν συμβιδάξονται ἕμως τὰ ἔτη 1755—1760, ἅτινα ἀποδίδομεν εἰς τὸν αὐτὸν Ἀνθιμον ἐξ ἐπισήμων μαρτυριῶν, καθ' ὅσον ἐν τῷ κώδικι φέρεται τῷ:

1752.—Καλλίνικος, ἀποθανὼν, μὴ ἀναφερόμενος ὑφ' ἡμῶν.

Πρόσθ. 1752.—Μακάριος ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον.

» 1771.—Ἀνθιμος, ἀποθανὼν. Πότε ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον: Ἄδηλον.

» 1771.—Ἀμβρόσιος, ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν τῷ 1786.

ιε') 1775—Νικηφόρος, ἀναφερόμενος ὑφ' ἡμῶν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς: ἀλλὰ πιθανώτατα ἢ ἐν αὐταῖς χρονολογίαις εἶναι ἡμαρτημένη.

1. Προσθήκη εἰς τοὺς Ἐπισκ. Καταλ. Θεσσαλ. Ἐπειροίς Φιλ. Σουλ. «Παρνασσού», τόμ. Γ', 1914, σ. 308 καὶ ἑ.

ἴσως δ' εἶναι ἀνωτέρω τῷ 1710 Νικηφόρος ἀνεληθὼν εἰς τὸν θρόνον καὶ μετακληθεὶς τῷ 1716 εἰς Λακεδαίμονα.

Πρόσθετες : 1786.—*Ἀνθίμος* ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον.

ιζ') 1798, 1802.—*Γερόθεος*, ἀναφερόμενος ὑφ' ἡμῶν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς, οὗ τὸ ἀρχεῖον τῆς οἰκογενειακῆς ἀλληλογραφίας σφίζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἄλμυρῷ Φιλαρχαίου Ἑταιρείας «*Ὁθρυος*», Ὁ κώδιξ οὐδαμῶς ἀναφέρει τοῦτον.

ιγ') Πρόσθετες : 1819.—*Θεοφάνης*, ὃν ἀναφέρομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς ἀχρονολογήτως παραιτηθεὶς.

Πρόσθετες : 1819.—*Νικηφόρος*, ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανὼν δὲ τῷ 1833 κατὰ πράξεις.

ιζ') 1832.—*Ἰωακείμ*, ὃν ἀναφέρομεν κατὰ τὰς ἐκεῖ πηγὰς. Ἄλλ' ἐν τῷ κώδικι *Τρικκάλων* ἀναφέρεται ὅτι ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον *εἰς τῷ αὐτῷ Ἰανουαρίου κη'*. Ἐν δὲ τῇ ἐπιτυμβίῳ πλακί ἐν τῷ νεκροταφείῳ Ἄλμυροῦ (τῷ παλαιῷ) ἀναφέρεται : *ἀρχιερατεύσας εἰς τὸ μείναν τῆς ἐπαρχίας του μέρος Ἄλμυρον καὶ Κοκοῖσι χρόνους δώδεκα*, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1832—1844. Διορθωτέον λοιπὸν τὸ ἔτος τῆς ἀνόδου αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον εἰς 1833—1844, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐπισήμου πράξεως *Γερῶς Σύνδ.* 1917, ἀρ. 284, σ. 9), ὅτε ἐν ἔτει 1844 ἐτελεύτησεν ἐν Ἄλμυρῷ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐπιτυμβίου πλακός.

Πρόσθετες : Μετὰ τὸ ἔτος 1833 ἐν τῷ ἐλευθέρῳ κράτει πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος ἐχρημάτισεν ὁ ἐκ Λέσβου, καταγόμενος *Γάκωβος*, ὢν συνοδικὸς ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἀποθανὼν ἐν Ἀθήναις τῷ 1851 Φεβρουαρίου 20. Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος δ' ἐξ Οἰκονόμων (*Σφωζόμενα τόμ. Β'*, σ. 585) πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπαινῶν τὴν πολιτείαν αὐτοῦ προστίθησιν ὅτι ἐδωρήσατο τὴν ἐν Λαμία οἰκίαν αὐτοῦ τῷ 1847 τῇ κοινότητι ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς νοσοκομεῖον (*Ἐφημ. Κυβερν.* 1847, ἀριθ. 28, σ. 225. Πρὸλ. καὶ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου, *Προμηθεύς*, ἔτος ζ', 1894, σ. 556 σημ. α').

Βόλος τῇ 30 Ἀπριλίου 1934.

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ